

«Emna rumantscha sco motor da la cultura»

«Rumantsch: In ferm toc Svizra, ma er in ferm toc mund». Sut quel motto èn 12 scolaras e scolars da Savognin e Scuol stads en visita l'emna passada a Berna tar il president da la Confederaziun Ignazio Cassis per festivar «l'Emna rumantscha.» Prendi part a quest inscunter ha era il schef dal Departament chantunal d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient, Jon Domenic Parolini.

MARTIN GABRIEL/FMR

Igl è la segunda «Emna rumantscha» ch'il Departament federal per fatgs da l'exteriur ha organisà en collavuraziun cun il Chantun e cun la Lia Rumantscha. Ils scolars da Savognin e Scuol han deponì glindesdi en Chasa federala ina valisch plain ideas per promover il rumantsch. Il cusseglier federal Ignazio Cassis ed il cusseglier guvernativ Jon Domenic Parolini han dà in sguard en questa valisch cun ils giavischs da las scolaras e dals scolars. Sco quai che Ignazio Cassis ha detg, mussian quests giavischs che nosa diversità svizra mainia ad ideas innovativas che distinguian er la Svizra a l'exteriur. «Ils messadis da l'Emna rumantscha èn vegnids purtads or en il mund durant quella.» A la fin da quest'emna ha la FMR discurre cun il cusseglier federal Ignazio Cassis.

FMR: Signur president da la Confederaziun, l'Emna rumantscha ha gè lieu l'emna passada per la segunda giada. Vos avais ditg che cun questa occurrenza saja reussì da crear ina plivalur?

Ignazio Cassis: Gea, quai constat. Jau sun propi cuntent. Cun la visita da las scolaras e dals scolars al cumenzament da l'emna passada avain nus survegnì novs impuls. Impuls che gidan nus er a procurar per la cuntinuaziun da l'Emna rumantscha. Ultra da quai èn varga 140 collavuraturas e collavuratur da mes Departament federal per fatgs da l'exteriur sa participads ad in curs da rumantsch l'emna vargada. Grazia a nossas represchentanzenzas en l'exteriur avain nus cun l'Emna rumantscha purtà la diversità svizra or en l'exteriur. Las represchentanzenzas han organisà bunas occurrenzas e cuntregns durant l'entira emna. Per exempel: videos, ina glista da reproducziun da Spotify cun chanzuns rumantschas, intervistas cun artistas ed artists rumantschs e bler auter.

«Sco cusseglier federal da lingua taliana na poss jau duvrar fitg bler il talian.»

Ignazio Cassis,
president da la Confederaziun

L'emna rumantscha vegn derasada sin l'entir mund. Quant porta quella derasaziun dentant per il rumantsch en Svizra ed en il Grischun?

L'Emna rumantscha è vegnida lantschada l'onn passà da mes departament ensemen cun il chantun Grischun e cun la Lia Rumantscha. Quest onn avain nus envidà duas classas da scola a Berna. Jau hai gè l'impresziun ch'ils giuvenils sajan stads fitg loschs. L'Emna rumantscha augmenta lur segirezza d'esser in motor da lur cultura. Ils giuvenils daventan ambassaduras ed ambassadurs conscients da lur lingua e cultura en Svizra, els sviluppan ideas co promover la Rumantschia e las fan er daventar visiblas. Qua tras vegn il rumantsch en Svizra recepì meglier. Natiralmain è l'Emna rumantscha mo ina da bleras pussaivladads che stattan a disposiziun a la populaziun rumantscha ed a l'entir Grischun per jugar ina rolla pli impurtanta en Svizra.

Na fiss ina tala Emna rumantscha er il mument per metter in accent ferm politic a favur dal rumantsch en Svizra. Per exempel da dar al rumantsch il status d'ina

Guardan cun grond interess – il cusseglier federal e president da la confederaziun Ignazio Cassis ed il cusseglier guvernativ grischun Jon Domenic Parolini.

FOTO ADRIAN CAMARTIN/RTR

lingua cumplainamain uffiziala da la Confederaziun?

Qua ston ins sa dumandar, tge che nus cuntanschessan efectivamain cun quai. L'onn 1938 è il rumantsch vegnì reconuschì sco lingua naziunala. 1996 han ins definì il rumantsch sco lingua parzialmain uffiziala da la Confederaziun. Ch'ins ha fatg quai è stà impurtant e gist. Mo nus stuain er considerar tge ch'è pratigabel e co ch'i stat cun la proporzionalitad. Il talian è per exempel lingua cumplainamain uffiziala sin plaun federal. Sco cusseglier federal da lingua taliana na poss jau dentant duvrar fitg bler il talian. Jau ves quant grev che quai è cun il talian. Per mai èsi perquai impurtant che la Confederaziun ed ils chantuns promovian la chapientscha ed il barat tranter las cuminanzas linguisticas. E la Confederaziun sustegna mesiras ch'ils chantuns prendan per mantegnair e promover il rumantsch ed il talian.

Damai: Ins po dir che l'Emna rumantscha saja in event impurtant per Vos personalmain?

Gea. L'Emna rumantscha sta a cor a mai personalmain. Suentar l'emprima emna l'onn 2021 avain nus cun la segunda emna quest onn stgaffì ina cuntinuitad ed avain stabili insaquantas chaussas; igl è stà in'emna sut l'ensaina da lingua e cultura rumantscha – analog a la «Semaine de la francophonie» e da la «Settimana della lingua italiana». Lingua e

cultura stattan per nosa identitad, èn damai la DNA svizra.

Vos avais adina accentuà che Vos sajas er il represchentan dal rumantsch en il Cussegl federal. Tgenina è Vossa motivaziun per quest engaschament?

Jau vules per motivs persunals emprender d'enconuscher meglier questa part da la Svizra. Sco cusseglier federal da lingua taliana stattan las minoritads linguisticas spezialmain a cor a mai. Sco Tessinois cun lingua materna taliana dispon jau d'ina altra vista sin las culturas vividas en nosa terra. Jau enconusch la valur da nosa diversità e questa valur vules jau trair a niz a favur da la Svizra.

«La lingua rumantscha e la populaziun rumantscha èn ina part impurtanta da nosa identitad e da nosa singularitad.»

Ignazio Cassis,
president da la Confederaziun

Tenor las novas cifras statisticas ha il rumantsch anc ina cumpart da 0,5 per tschient da la populaziun en Svizra. Quant impurtanta è questa minoritad tuttina per il president da la Confederaziun Ignazio Cassis?

Sin la cupla da nosa Chasa federala statti scrit «Unus pro omnibus, omnes pro uno». In cler motto: La Svizra è ina naziun che sa basa sin la veglia da la convivenza. Nossas quatter linguas naziunals èn in chit che tegna ensemen nus. Dal motto da l'Emna Rumantscha resorta quai anc pli cler: «rumantsch, in ferm toc Svizra.» La lingua rumantscha e la populaziun rumantscha èn ina part impurtanta da nosa identitad e da nosa singularitad. Quai gioga ina rolla fitg impurtanta per nosa coesiun naziunala. La diversità da nossas linguas e culturas è nosa fermezza ed ina ritgezza. Da quai ans stuain nus esser conscients.

La valisch cun ideas rumantschas

Las 12 scolaras e scolars da Savognin e da Scuol han purtà ina valisch cun ideas rumantschas en Chasa federala e surdà quella al cusseglier federal Ignazio Cassis ed al cusseglier guvernativ Jon Domenic Parolini. Ils giuvenils hajan purtà numerusas bellas ideas creativas, ha Ignazio Cassis confirmà vers la FMR. In exempel saja sta l'idea dal «Burtel mobil»: Ina spezia da Foodtruck che pudess charrar per l'entira Svizra enturn e vender spezialitads grischunas. In'otra idea: Ina app da telefonin per translatar svelt e simpel texts en rumantsch ubain dal rumantsch en autras linguas.